

## Πρὸς Γαλάτας

Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ **1**  
 διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ  
 νεκρῶν, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς **2**  
 Γαλατίας: <sup>1</sup> χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρός, καὶ κυρίου **3**  
 ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν **4**  
 ἡμῶν, ὅπως ἐξέλθαι <sup>2</sup> ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος <sup>3</sup> αἰῶνος πονηροῦ,  
 κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν: ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς **5**  
 αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως <sup>4</sup> μετατίθεσθε <sup>5</sup> ἀπὸ τοῦ καλέσαντος **6**  
 ὑμᾶς ἐν χάριτι χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον: ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, **7**  
 εἰ μὴ τινὲς εἰσιν οἱ ταρασσοντες <sup>6</sup> ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι  
 τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ **8**  
 οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν,  
 ἀνάθεμα <sup>8</sup> ἔστω. Ὡς προειρήκαμεν, <sup>9</sup> καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις **9**  
 ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα <sup>8</sup> ἔστω. Ἄρτι γὰρ **10**  
 ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; Ἡ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; <sup>10</sup> Εἰ

<sup>1</sup> Γαλατία, ας, ἡ, Galatia. <sup>2</sup> ἐξαιρέω, take out, deliver. <sup>3</sup> ἐνίστημι, be present, place in or upon. <sup>4</sup> ταχέως, quickly, soon. <sup>5</sup> μετατίθημι, transfer, change. <sup>6</sup> ταραάσσω, trouble, agitate. <sup>7</sup> μεταστρέφω, change, turn (about). <sup>8</sup> ἀνάθεμα, τος, τό, accursed, curse. <sup>9</sup> προλέγω, say beforehand, forewarn. <sup>10</sup> ἀρέσκω, please, serve.

γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἡρεσκον,<sup>1</sup> χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην.

Γνωρίζω<sup>2</sup> δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, 11

ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου 12

παρέλαβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως<sup>3</sup> Ἰησοῦ

χριστοῦ. Ἦκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφὴν<sup>4</sup> ποτε ἐν τῷ 13

Ἰουδαϊσμῷ,<sup>5</sup> ὅτι καθ' ὑπερβολὴν<sup>6</sup> ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ

θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν<sup>7</sup> αὐτήν: καὶ προέκοπτον<sup>8</sup> ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ<sup>5</sup> 14

ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας<sup>9</sup> ἐν τῷ γένει<sup>10</sup> μου, περισσοτέρως<sup>11</sup>

ζηλωτῆς<sup>12</sup> ὑπάρχων τῶν πατρικῶν<sup>13</sup> μου παραδόσεων.<sup>14</sup> Ὅτε δὲ 15

εὐδόκησεν<sup>15</sup> ὁ θεὸς ὁ ἀφορίσας<sup>16</sup> με ἐκ κοιλίας<sup>17</sup> μητρός μου καὶ

καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν 16

ἐμοὶ ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ

προσανέθημην<sup>18</sup> σαρκὶ καὶ αἵματι: οὐδὲ ἀνῆλθον<sup>19</sup> εἰς 17

Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς

Ἀραβίαν,<sup>20</sup> καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν.<sup>21</sup>

<sup>1</sup> ἄρέσκω, please, serve. <sup>2</sup> γνωρίζω, make known, declare. <sup>3</sup> ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. <sup>4</sup> ἀναστροφή, ἡς, ἡ, conduct, behavior. <sup>5</sup> Ἰουδαϊσμός, οὔ, ὁ, Judaism, Jewish religion. <sup>6</sup> ὑπερβολή, ἡς, ἡ, excess, superiority. <sup>7</sup> πορθέω, destroy, lay waste. <sup>8</sup> προκόπτω, proceed, advance. <sup>9</sup> συνηλικιώτης, ου, ὁ, contemporary, one of the same age. <sup>10</sup> γένος, ους, τό, race, kind. <sup>11</sup> περισσώς, abundantly, exceedingly. <sup>12</sup> ζηλωτής, οὔ, ὁ, Zealot, zealot. <sup>13</sup> πατρικός, ancestral, paternal. <sup>14</sup> παράδοσις, εως, ἡ, tradition, instruction. <sup>15</sup> εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. <sup>16</sup> ἀφορίζω, separate, set apart. <sup>17</sup> κοιλία, ας, ἡ, belly, womb. <sup>18</sup> προσανατίθηναι, contribute, consult with. <sup>19</sup> ἀνέρχομαι, go up, come up. <sup>20</sup> Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. <sup>21</sup> Δαμασκός, οὔ, ἡ, Damascus.

Ἔπειτα<sup>1</sup> μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον<sup>2</sup> εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι<sup>3</sup> 18  
 Πέτρον, καὶ ἐπέμεινα<sup>4</sup> πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε.<sup>5</sup> Ἔτερον 19  
 δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ  
 κυρίου. Ἀ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι. 20  
 Ἔπειτα<sup>1</sup> ἦλθον εἰς τὰ κλίματα<sup>7</sup> τῆς Συρίας<sup>8</sup> καὶ τῆς Κιλικίας.<sup>9</sup> 21  
 Ἦμην δὲ ἀγνοούμενος<sup>10</sup> τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς  
 Ἰουδαίας ταῖς ἐν χριστῷ: μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι Ὁ διώκων 23  
 ἡμᾶς ποτέ, νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε ἐπόρθει.<sup>11</sup> Καὶ 24  
 ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν.

Ἔπειτα<sup>1</sup> διὰ δεκατεσσάρων<sup>12</sup> ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα 2  
 μετὰ Βαρνάβαν, συμπαραλαβὼν<sup>13</sup> καὶ Τίτον:<sup>14</sup> ἀνέβην δὲ κατὰ 2  
 ἀποκάλυψιν,<sup>15</sup> καὶ ἀνεθέμην<sup>16</sup> αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν  
 τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μήπως<sup>17</sup> εἰς κενὸν<sup>18</sup>  
 τρέχω<sup>19</sup> ἢ ἔδραμον.<sup>20</sup> Ἀλλ' οὐδὲ Τίτος<sup>14</sup> ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλλην ὢν, 3  
 ἠναγκάσθη<sup>21</sup> περιτμηθῆναι:<sup>22</sup> διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους<sup>23</sup> 4  
 ψευδαδέλφους,<sup>24</sup> οἵτινες παρεισῆλθον<sup>25</sup> κατασκοπῆσαι<sup>26</sup> τὴν  
 ἐλευθερίαν<sup>27</sup> ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς

<sup>1</sup> ἔπειτα, then, after this. <sup>2</sup> ἀνέρχουμαι, go up, come up. <sup>3</sup> ἱστορέω, visit, get acquainted with. <sup>4</sup> ἐπιμένω, continue, remain. <sup>5</sup> δεκαπέντε, fifteen, 15. <sup>6</sup> ψεύδομαι, lie. <sup>7</sup> κλίμα, τόπος, region, territory. <sup>8</sup> Συρία, ας, ἡ, Syria. <sup>9</sup> Κιλικία, ας, ἡ, Cilicia. <sup>10</sup> ἀγνοέω, not know, be unaware. <sup>11</sup> πορθέω, destroy, lay waste. <sup>12</sup> δεκατέσσαρες, fourteen, 14. <sup>13</sup> συμπαραλαμβάνω, take along with. <sup>14</sup> Τίτος, σου, ὁ, Titus. <sup>15</sup> ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. <sup>16</sup> ἀνατίθημι, set forth, declare. <sup>17</sup> μήπως, lest in any way, lest perhaps. <sup>18</sup> κενός, empty, vain. <sup>19</sup> τρέχω, I run. <sup>20</sup> ἐρέχω, run, exercise myself. <sup>21</sup> ἀναγκάζω, force, compel. <sup>22</sup> περιτέμνω, circumcise, circumcise. <sup>23</sup> παρείσακτος, secretly brought in. <sup>24</sup> ψευδάδελφος, σου, ὁ, false brother. <sup>25</sup> παρεισέρχουμαι, slip in, come in. <sup>26</sup> κατασκοπέω, spy out, lie in wait for. <sup>27</sup> ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom.

καταδουλώσονται:<sup>1</sup> οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν<sup>2</sup> τῇ ὑποταγῇ,<sup>3</sup> 5  
 ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ<sup>4</sup> πρὸς ὑμᾶς. Ἀπὸ δὲ τῶν 6  
 δοκούντων εἶναί τι – ὅποιοί<sup>5</sup> ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει:<sup>6</sup>  
 πρόσωπον θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει – ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκῦντες  
 οὐδὲν προσανέθεντο:<sup>7</sup> ἀλλὰ τοῦναντίον,<sup>8</sup> ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι 7  
 τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας,<sup>9</sup> καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς  
 – ὁ γὰρ ἐνεργήσας<sup>10</sup> Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν<sup>11</sup> τῆς περιτομῆς, 8  
 ἐνήργησεν<sup>10</sup> καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη – καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν 9  
 δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς<sup>12</sup> καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκῦντες  
 στῦλοι<sup>13</sup> εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβα κοινωνίας,<sup>14</sup> ἵνα  
 ἡμεῖς μὲν εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν: μόνον τῶν 10  
 πτωχῶν ἵνα μνημονεύμεν,<sup>15</sup> ὃ καὶ ἐσπούδασα<sup>16</sup> αὐτὸ τοῦτο  
 ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ ἦλθεν Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν,<sup>17</sup> κατὰ πρόσωπον αὐτῷ 11  
 ἀντέστην,<sup>18</sup> ὅτι κατεγνωσμένος<sup>19</sup> ἦν. Πρὸ τοῦ γὰρ ἔλθεῖν τινὰς 12  
 ἀπὸ Ἰακώβου, μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν:<sup>20</sup> ὅτε δὲ ἦλθον,  
 ὑπέστελλεν<sup>21</sup> καὶ ἀφώριζεν<sup>22</sup> ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ  
 περιτομῆς. Καὶ συνυπεκρίθησαν<sup>23</sup> αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, 13

<sup>1</sup> καταδουλώω, enslave. <sup>2</sup> εἴκω, yield, give way. <sup>3</sup> ὑποταγή, ἡς, ἡ, subjection, obedience. <sup>4</sup> διαμένω, remain, continue. <sup>5</sup> ὅποιος, what sort of, what kind of. <sup>6</sup> διαφέρω, differ, carry through. <sup>7</sup> προσανατίθηναι, contribute, consult with. <sup>8</sup> τοῦναντίον, on the contrary. <sup>9</sup> ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. <sup>10</sup> ἐνεργέω, work, effect. <sup>11</sup> ἀποστολή, ἡς, ἡ, apostleship, commission. <sup>12</sup> Κηφᾶς, ᾱ, ὁ, Cephas. <sup>13</sup> στῦλος, ου, ὁ, pillar. <sup>14</sup> κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, contribution. <sup>15</sup> μνημονεύω, remember, make mention of. <sup>16</sup> σπουδάζω, hasten, be eager. <sup>17</sup> Ἀντιόχεια, ας, ἡ, Antioch. <sup>18</sup> ἀντίστημι, resist, oppose. <sup>19</sup> καταγινώσκω, condemn, blame. <sup>20</sup> συνεσθίω, eat with. <sup>21</sup> ὑποστέλλω, draw back, withdraw. <sup>22</sup> ἀφωρίζω, separate, set apart. <sup>23</sup> συνυπεκρίνομαι, join in hypocrisy, dissemble with.

ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη<sup>1</sup> αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.<sup>2</sup> Ἄλλ' ὅτε 14  
 εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσιν<sup>3</sup> πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου,  
 εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν πάντων, Εἰ σύ, Ἰουδαῖος ὑπάρχων,  
 ἐθνικῶς<sup>4</sup> ζῆς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς,<sup>5</sup> τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις<sup>6</sup>  
 Ἰουδαΐζειν;<sup>7</sup> Ἡμεῖς φύσει<sup>8</sup> Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, 15  
 εἰδότες ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ  
 πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς χριστὸν Ἰησοῦν  
 ἐπιστεῦσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ  
 ἔργων νόμου: διότι<sup>9</sup> οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σὰρξ.  
 Εἰ δέ, ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν χριστῷ, εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ 17  
 ἁμαρτωλοί, ἅρα<sup>10</sup> χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; Μὴ γένοιτο. Εἰ 18  
 γὰρ ἂ κατέλυσα,<sup>11</sup> ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην<sup>12</sup> ἑμαυτὸν  
 συνίστημι.<sup>13</sup> Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω. 19  
 Χριστῷ συνεσταύρωμαι:<sup>14</sup> ζῶ δέ, οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ  
 χριστός: ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ,  
 τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Οὐκ 21  
 ἄθετῶ<sup>15</sup> τὴν χάριν τοῦ θεοῦ: εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἅρα  
 χριστὸς δωρεὰν<sup>16</sup> ἀπέθανεν.

<sup>1</sup> συναπάγω, lead away with, condescend to. <sup>2</sup> ὑπόκρισις, εὖως, ἡ, hypocrisy. <sup>3</sup> ὀρθοποδέω, walk straight, act rightly. <sup>4</sup> ἐθνικῶς, as a Gentile. <sup>5</sup> Ἰουδαϊκῶς, in a Jewish manner. <sup>6</sup> ἀναγκάζω, force, compel. <sup>7</sup> Ἰουδαΐζω, live in a Jewish fashion. <sup>8</sup> φύσις, εὖως, ἡ, nature, inherent nature. <sup>9</sup> διότι, because, on this account. <sup>10</sup> ἅρα, so? (introduces a question). <sup>11</sup> καταλύω, destroy, lodge. <sup>12</sup> παραβάτης, οὐ, ὁ, transgressor. <sup>13</sup> συνίστημι, commend (transitive), stand with. <sup>14</sup> συσταυρόω, crucify together with. <sup>15</sup> ἀθετέω, reject, annul. <sup>16</sup> δωρεάν, without cost, without cause.

<sup>1</sup>Ω<sup>1</sup> ἀνόητοί<sup>2</sup> Γαλάται,<sup>3</sup> τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν<sup>4</sup> τῇ ἀληθείᾳ μὴ **3**  
 πείθεσθαι, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς χριστὸς προεγράφη<sup>5</sup> ἐν  
 ὑμῖν ἐσταυρωμένος; Τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ **2**  
 ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς<sup>6</sup> πίστεως; Οὕτως **3**  
 ἀνόητοί<sup>2</sup> ἐστε; Ἐναρξάμενοι<sup>7</sup> πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε;<sup>8</sup> **4**  
 Τοσαῦτα<sup>9</sup> ἐπάθετε εἰκῇ;<sup>10</sup> Εἶγε<sup>11</sup> καὶ εἰκῇ.<sup>10</sup> Ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν<sup>12</sup> **5**  
 ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν<sup>13</sup> δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου,  
 ἢ ἐξ ἀκοῆς<sup>6</sup> πίστεως; Καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ **6**  
 ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, **7**  
 οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. Προϊδοῦσα<sup>14</sup> δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ **8**  
 πίστεως δικαιοὶ τὰ ἔθνη ὁ θεός, προευηγγελίσατο<sup>15</sup> τῷ Ἀβραάμ  
 ὅτι Ἐνευλογηθήσονται<sup>16</sup> ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. Ὡστε οἱ ἐκ **9**  
 πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. Ὅσοι γὰρ ἐξ **10**  
 ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ κατάραν<sup>17</sup> εἰσὶν: γέγραπται γάρ,  
 Ἐπικατάρατος<sup>18</sup> πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει<sup>19</sup> ἐν πᾶσιν τοῖς γεγραμμένοις  
 ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. Ὅτι δὲ ἐν νόμῳ **11**  
 οὐδεὶς δικαιούται παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον:<sup>20</sup> ὅτι Ὁ δίκαιος ἐκ  
 πίστεως ζήσεται: ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ **12**  
 ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς **13**

<sup>1</sup> ὦ, Oh! omega. <sup>2</sup> ἀνόητος, foolish, thoughtless. <sup>3</sup> Γαλάτης, ου, ὁ, Galatian. <sup>4</sup> βάσκαίνω, bewitch, give the evil eye to. <sup>5</sup> προγράφω, write before, write previously. <sup>6</sup> ἀκοή, ἤς, ἡ, hearing, report. <sup>7</sup> ἐνάρχομαι, begin. <sup>8</sup> ἐπιτελέω, complete, perform. <sup>9</sup> τοσοῦτος, so great, so much. <sup>10</sup> εἰκῇ, without cause or reason, vainly. <sup>11</sup> εἶγε, if indeed, seeing that. <sup>12</sup> ἐπιχορηγέω, supply, provide. <sup>13</sup> ἐνεργέω, work, effect. <sup>14</sup> προοράω, see before, foresee. <sup>15</sup> προευηγγελίζομαι, proclaim good news in advance. <sup>16</sup> ἐνευλογέω, bless. <sup>17</sup> κατάρα, ας, ἡ, curse, cursing. <sup>18</sup> ἐπικατάρατος, cursed, accursed. <sup>19</sup> ἐμμένω, persevere, remain (in). <sup>20</sup> δῆλος, clear, evident.

ἐξηγόρασεν<sup>1</sup> ἐκ τῆς κατάρας<sup>2</sup> τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν  
κατάραι·<sup>2</sup> γέγραπται γάρ, Ἐπικατάρατος<sup>3</sup> πᾶς ὁ κρεμάμενος<sup>4</sup> ἐπὶ  
ξύλου·<sup>5</sup> ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία<sup>6</sup> τοῦ Ἀβραὰμ γένηται ἐν χριστῷ 14  
Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς  
πίστεως.

Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὅμως<sup>7</sup> ἀνθρώπου κεκυρωμένην<sup>8</sup> 15  
διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ<sup>9</sup> ἢ ἐπιδιατάσσεται.<sup>10</sup> Τῷ δὲ Ἀβραὰμ 16  
ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. Οὐ λέγει, Καὶ  
τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, Καὶ τῷ  
σπέρματί σου, ὅς ἐστιν χριστός. Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην 17  
προκεκυρωμένην<sup>11</sup> ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς χριστὸν ὁ μετὰ ἔτη  
τετρακόσια<sup>12</sup> καὶ τριάκοντα<sup>13</sup> γεγονώς νόμος οὐκ ἀκυροῖ,<sup>14</sup> εἰς τὸ  
καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. Εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία,<sup>15</sup> 18  
οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται<sup>16</sup>  
ὁ θεός. Τί οὖν ὁ νόμος; Τῶν παραβάσεων<sup>17</sup> χάριν<sup>18</sup> προστετέθη,<sup>19</sup> 19  
ἄχρι οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται,<sup>20</sup> διαταγείς<sup>21</sup> δι' ἀγγέλων  
ἐν χειρὶ μεσίτου.<sup>22</sup> Ὁ δὲ μεσίτης<sup>22</sup> ἐνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς 20  
ἐστίν. Ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; Μὴ γένοιτο. 21

<sup>1</sup> ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. <sup>2</sup> κατάραι, ας, ἡ, curse, cursing. <sup>3</sup> ἐπικατάρατος, cursed, accursed. <sup>4</sup> κρεμάννυμι, hang, hang up. <sup>5</sup> ξύλον, ου, τό, wood, tree. <sup>6</sup> εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. <sup>7</sup> ὅμως, yet, nevertheless. <sup>8</sup> κυρώ, confirm, ratify. <sup>9</sup> ἀθετέω, reject, annul. <sup>10</sup> ἐπιδιατάσσομαι, add a condition, provision. <sup>11</sup> προκυρώ, ratify in advance, establish before. <sup>12</sup> τετρακόσιοι, four hundred, 400. <sup>13</sup> τριάκοντα, thirty, 30. <sup>14</sup> ἀκυρώ, revoke, invalidate. <sup>15</sup> κληρονομία, ας, ἡ, inheritance. <sup>16</sup> χαρίζομαι, give freely, forgive. <sup>17</sup> παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. <sup>18</sup> χάριν, in favor of, for the pleasure of. <sup>19</sup> προστίθηναι, add, add to. <sup>20</sup> ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. <sup>21</sup> διατάσσω, command, give orders to. <sup>22</sup> μεσίτης, ου, ὁ, mediator, go-between.

Εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι,<sup>1</sup> ὧντως<sup>2</sup> ἂν ἐκ νόμου  
ᾦν ἡ δικαιοσύνη. Ἀλλὰ συνέκλεισεν<sup>3</sup> ἡ γραφή τὰ πάντα ὑπὸ 22  
ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ δοθῇ τοῖς  
πιστεύουσιν.

Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα,<sup>4</sup> 23  
συγκεκλεισμένοι<sup>3</sup> εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. 24  
Ὡστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς<sup>5</sup> ἡμῶν γέγονεν εἰς χριστόν, ἵνα ἐκ  
πίστεως δικαιωθῶμεν. Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι ὑπὸ 25  
παιδαγωγόν<sup>5</sup> ἔσμεν. Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστὲ διὰ τῆς πίστεως 26  
ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι γὰρ εἰς χριστόν ἐβαπτίσθητε, χριστόν 27  
ἐνεδύσασθε. Οὐκ ἔνι<sup>6</sup> Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληγ, οὐκ ἔνι<sup>6</sup> δοῦλος οὐδὲ 28  
ἐλεύθερος,<sup>7</sup> οὐκ ἔνι<sup>6</sup> ἄρσεν<sup>8</sup> καὶ θήλυ·<sup>9</sup> πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστὲ  
ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. Εἰ δὲ ὑμεῖς χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα 29  
ἐστέ, καὶ κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.<sup>10</sup>

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος<sup>10</sup> νήπιός<sup>11</sup> ἐστίν, οὐδὲν 4  
διαφέρει<sup>12</sup> δούλου, κύριος πάντων ὧν: ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους<sup>13</sup> 2  
ἐστὶν καὶ οἰκονόμους,<sup>14</sup> ἄχρι τῆς προθεσμίας<sup>15</sup> τοῦ πατρὸς. 3  
Οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι,<sup>11</sup> ὑπὸ τὰ στοιχεῖα<sup>16</sup> τοῦ

<sup>1</sup>ζωοποιέω, make alive, make to live. <sup>2</sup>ὧντως, really, indeed. <sup>3</sup>συγκλείω, shut, enclose. <sup>4</sup>ἐφρουρέω, guard, protect. <sup>5</sup>παιδαγωγός, οὐ, ὁ, tutor, guardian. <sup>6</sup>ἐνι, there is in, is present. <sup>7</sup>ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. <sup>8</sup>ἄρσεν, male. <sup>9</sup>θήλυς, female, woman. <sup>10</sup>κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. <sup>11</sup>νήπιος, infant, child. <sup>12</sup>διαφέρω, differ, carry through. <sup>13</sup>ἐπίτροπος, ου, ὁ, guardian, steward. <sup>14</sup>οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. <sup>15</sup>προθεσμία, ας, ἡ, appointed day, set time. <sup>16</sup>στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements.



κόσμου ἤμεν δεδουλωμένοι·<sup>1</sup> ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα<sup>2</sup> τοῦ 4  
 χρόνου, ἐξαπέστειλεν<sup>3</sup> ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ  
 γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ,<sup>4</sup> 5  
 ἵνα τὴν υἰοθεσίαν<sup>5</sup> ἀπολάβωμεν.<sup>6</sup> Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν<sup>3</sup> 6  
 ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κρᾶζον,  
 Ἀββᾶ, ὁ πατήρ. Ὡστε οὐκέτι εἰ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ 7  
 κληρονόμος<sup>7</sup> θεοῦ διὰ χριστοῦ.

Ἀλλὰ τότε μέν, οὐκ εἰδότες θεόν, ἐδουλεύσατε τοῖς μὴ φύσει<sup>8</sup> οὓσιν 8  
 θεοῖς· νῦν δέ, γινόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, 9  
 πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα,<sup>9</sup> οἷς  
 πάλιν ἄνωθεν<sup>10</sup> δουλεύειν θέλετε; Ἡμέρας παρατηρεῖσθε,<sup>11</sup> καὶ 10  
 μῆνας,<sup>12</sup> καὶ καιροὺς, καὶ ἐνιαυτούς.<sup>13</sup> Φοβοῦμαι ὑμᾶς, μήπως<sup>14</sup> 11  
 εἰκῇ<sup>15</sup> κεκοπίακα<sup>16</sup> εἰς ὑμᾶς.

Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ γὰρ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι<sup>17</sup> ὑμῶν. Οὐδέν 12  
 με ἡδίκησατε· οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν<sup>18</sup> τῆς σαρκὸς 13  
 εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον.<sup>19</sup> Καὶ τὸν πειρασμόν<sup>20</sup> μου τὸν 14  
 ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε<sup>21</sup> οὐδὲ ἐξεπτύσατε,<sup>22</sup> ἀλλ' ὡς

<sup>1</sup> δουλόω, enslave, bring under subjection. <sup>2</sup> πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. <sup>3</sup> ἐξαποστέλλω, send forth. <sup>4</sup> ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. <sup>5</sup> υἰοθεσία, ας, ή, adoption. <sup>6</sup> ἀπολαμβάνω, receive from, get back. <sup>7</sup> κληρονόμος, ου, ό, heir, inheritor. <sup>8</sup> φύσις, εως, ή, nature, inherent nature. <sup>9</sup> στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. <sup>10</sup> ἄνωθεν, from above, again. <sup>11</sup> παρατηρέω, watch closely, observe scrupulously. <sup>12</sup> μήν, ό, month, certainly. <sup>13</sup> ἐνιαυτός, ου, ό, year. <sup>14</sup> μήπως, lest in any way, lest perhaps. <sup>15</sup> εἰκῇ, without cause or reason, vainly. <sup>16</sup> κοπιάω, toil, labor. <sup>17</sup> δέομαι, ask, request. <sup>18</sup> ἀσθένεια, ας, ή, weakness, sickness. <sup>19</sup> πρότερον, formerly, before. <sup>20</sup> πειρασμός, ου, ό, temptation, trial. <sup>21</sup> ἐξουθενέω, despise, ignore. <sup>22</sup> ἐκπτύω, disdain, loathe.

ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς χριστὸν Ἰησοῦν. Τίς οὖν ἦν ὁ <sup>15</sup>  
μακαρισμὸς <sup>1</sup> ὑμῶν; Μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι, εἰ δυνατόν, τοὺς  
ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες <sup>2</sup> ἂν ἐδώκατέ μοι. Ὡστε ἐχθρὸς <sup>16</sup>  
ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων <sup>3</sup> ὑμῖν; Ζηλοῦσιν <sup>4</sup> ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ <sup>17</sup>  
ἐκκλείσιν <sup>5</sup> ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. <sup>4</sup> Καλὸν δὲ τὸ <sup>18</sup>  
ζηλοῦσθαι <sup>4</sup> ἐν καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναι <sup>6</sup> με  
πρὸς ὑμᾶς. Τεκνία <sup>7</sup> μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, <sup>8</sup> ἄχρι οὗ μορφωθῇ <sup>9</sup> <sup>19</sup>  
χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἥθελον δὲ παρεῖναι <sup>6</sup> πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ <sup>20</sup>  
ἀλλάξαι <sup>10</sup> τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι <sup>11</sup> ἐν ὑμῖν.

Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; <sup>21</sup>  
Γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν: ἓνα ἐκ τῆς  
παιδίσκης, <sup>12</sup> καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. <sup>13</sup> Ἄλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς <sup>23</sup>  
παιδίσκης <sup>12</sup> κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας <sup>13</sup> διὰ  
τῆς ἐπαγγελίας. Ἀτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα: <sup>14</sup> αὗται γάρ εἰσιν <sup>24</sup>  
δύο διαθήκαι: μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν <sup>15</sup> γεννώσα,  
ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ. <sup>16</sup> Τὸ γὰρ Ἄγαρ <sup>16</sup> Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, <sup>17</sup> <sup>25</sup>  
συστοιχεῖ <sup>18</sup> δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ, δουλεύει δὲ μετὰ τῶν τέκνων  
αὐτῆς. Ἡ δὲ ἄνω <sup>19</sup> Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα <sup>13</sup> ἐστίν, ἥτις ἐστὶν <sup>26</sup>

<sup>1</sup> μακαρισμός, οὐ, ὁ, blessing, regarding as happy. <sup>2</sup> ἐξορύσσω, dig out, dig through. <sup>3</sup> ἀλητεύω, speak the truth, say. <sup>4</sup> ζηλόω, be zealous, am jealous. <sup>5</sup> ἐκκλείω, shut out, exclude. <sup>6</sup> παρίημι, be present, have arrived. <sup>7</sup> τεκνίσω, ου, τό, little child. <sup>8</sup> ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. <sup>9</sup> μορφώω, form, shape. <sup>10</sup> ἀλλάσσω, change, alter. <sup>11</sup> ἀπορέω, be at a loss, be perplexed. <sup>12</sup> παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. <sup>13</sup> ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. <sup>14</sup> ἀλληγορέω, speak allegorically. <sup>15</sup> δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. <sup>16</sup> Ἄγαρ, ἡ, Hagar. <sup>17</sup> Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. <sup>18</sup> συστοιχέω, correspond to. <sup>19</sup> ἄνω, up, above.

μήτηρ πάντων ἡμῶν: γέγραπται γάρ, Εὐφράνθητι,<sup>1</sup> στεῖρα,<sup>2</sup> ἢ οὐ 27  
 τίκτουσα:<sup>3</sup> ῥῆξον<sup>4</sup> καὶ βόησον,<sup>5</sup> ἢ οὐκ ὠδίνουσα:<sup>6</sup> ὅτι πολλὰ τὰ  
 τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. Ἡμεῖς δέ, 28  
 ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαάκ, ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν. Ἀλλ' ὥσπερ τότε 29  
 ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκεν τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως καὶ  
 νῦν. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἔκβαλε τὴν παιδίσκην<sup>7</sup> καὶ τὸν 30  
 υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ<sup>8</sup> ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης<sup>7</sup> μετὰ  
 τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.<sup>9</sup> Ἄρα, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης<sup>7</sup> 31  
 τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.<sup>9</sup>

Τῇ ἐλευθερίᾳ<sup>10</sup> οὖν ἡ χριστὸς ἡμᾶς ἡλευθέρωσεν,<sup>11</sup> στήκετε,<sup>12</sup> καὶ 5  
 μὴ πάλιν ζυγῷ<sup>13</sup> δουλείας<sup>14</sup> ἐνέχεσθε.<sup>15</sup>

Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε,<sup>16</sup> χριστὸς ὑμᾶς 2  
 οὐδὲν ὠφελήσει.<sup>17</sup> Μαρτύρομαι<sup>18</sup> δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ 3  
 περιτεμνομένῳ,<sup>16</sup> ὅτι ὀφειλέτης<sup>19</sup> ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. 4  
 Κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε: τῆς  
 χάριτος ἐξεπέσατε.<sup>20</sup> Ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα 5  
 δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.<sup>21</sup> Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ οὕτε 6

<sup>1</sup> εὐφραίνω, rejoice, cheer. <sup>2</sup> στεῖρος, barren. <sup>3</sup> τίκτω, give birth to, bear. <sup>4</sup> ῥήγνυμι, break apart, throw down. <sup>5</sup> βοάω, cry aloud, shout. <sup>6</sup> ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. <sup>7</sup> παιδίσκη, ἡς, ἡ, maid, female servant. <sup>8</sup> κληρονομέω, inherit, obtain. <sup>9</sup> ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. <sup>10</sup> ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. <sup>11</sup> ἐλευθερόω, set free, exempt (from liability). <sup>12</sup> στήκω, stand, stand fast. <sup>13</sup> ζυγός, οὗ, ὁ, yoke, heavy burden. <sup>14</sup> δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. <sup>15</sup> ἐνέχω, have a grudge against, be subject to. <sup>16</sup> περιτέμνω, circumcise, circumcise. <sup>17</sup> ὠφελέω, profit, help. <sup>18</sup> μαρτύρομαι, affirm, testify. <sup>19</sup> ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. <sup>20</sup> ἐκπίπτω, fall away, fall out. <sup>21</sup> ἀπεκδεχόμεναι, await eagerly, expect eagerly.

περιτομή τι ἰσχύει, οὐτε ἀκροβυστία,<sup>1</sup> ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης  
 ἐνεργουμένη.<sup>2</sup> Ἐπρέχετε<sup>3</sup> καλῶς: τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν<sup>4</sup> τῇ ἀληθείᾳ 7  
 μὴ πείθεσθαι; Ἡ πεισμονή<sup>5</sup> οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. Μικρὰ 8  
 ζύμη<sup>6</sup> ὅλον τὸ φύραμα<sup>7</sup> ζυμοῖ.<sup>8</sup> Ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ, 10  
 ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε: ὁ δὲ ταρασσών<sup>9</sup> ὑμᾶς βαστάσει τὸ  
 κρίμα, ὅστις ἂν ᾔ. Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, 11  
 τί ἔτι διώκομαι; Ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον<sup>10</sup> τοῦ σταυροῦ. 12  
 Ὅφελον<sup>11</sup> καὶ ἀποκόψονται<sup>12</sup> οἱ ἀναστατοῦντες<sup>13</sup> ὑμᾶς.

Ἵμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ<sup>14</sup> ἐκλήθητε, ἀδελφοί: μόνον μὴ τὴν 13  
 ἐλευθερίαν<sup>14</sup> εἰς ἀφορμὴν<sup>15</sup> τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης  
 δουλεύετε ἀλλήλοις. Ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν 14  
 τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον<sup>16</sup> σου ὡς ἑαυτόν. Εἰ δὲ ἀλλήλους 15  
 δάκνετε<sup>17</sup> καὶ κατεσθίετε,<sup>18</sup> βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῇτε.

Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ 16  
 τελέσητε. Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ<sup>20</sup> κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ 17  
 πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός: ταῦτα δὲ ἀντίκειται<sup>21</sup> ἀλλήλοις, ἵνα μὴ

<sup>1</sup> ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. <sup>2</sup> ἐνεργέω, work, effect. <sup>3</sup> τρέχω, run, exercise myself. <sup>4</sup> ἐγκόπτω, impede, detain. <sup>5</sup> πεισμονή, ἡς, ἡ, persuasion, conviction. <sup>6</sup> ζύμη, ἡς, ἡ, leaven, ferment. <sup>7</sup> φύραμα, τοσ, τό, that which is mixed, lump. <sup>8</sup> ζυμώω, leaven, ferment. <sup>9</sup> ταρασσω, trouble, agitate. <sup>10</sup> σκάνδαλον, συ, τό, cause of stumbling, snare. <sup>11</sup> ὄφελον, would that (used to express a fruitless wish) <sup>12</sup> ἀποκόπτω, cut off, smite. <sup>13</sup> ἀναστατόω, stir up, disturb. <sup>14</sup> ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. <sup>15</sup> ἀφορμή, ἡς, ἡ, occasion, opportunity. <sup>16</sup> πλησίον, near, neighbor (as a noun). <sup>17</sup> δάκνω, bite, backbite. <sup>18</sup> κατεσθίω, eat up, devour. <sup>19</sup> ἀναλίσκω, destroy, consume. <sup>20</sup> ἐπιθυμέω, desire, long for. <sup>21</sup> ἀντίκειμαι, lie opposite, i.e. oppose.

ἃ ἂν θέλητε, ταῦτα ποιῆτε. Εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ 18  
νόμον. Φανερά<sup>1</sup> δέ ἐστιν τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστιν 19  
μοιχεία,<sup>2</sup> πορνεία, ἀκαθαρσία,<sup>3</sup> ἀσέλγεια,<sup>4</sup> εἰδωλολατρεία,<sup>5</sup> 20  
φαρμακεία,<sup>6</sup> ἔχθραι,<sup>7</sup> ἔρεις,<sup>8</sup> ζήλοι,<sup>9</sup> θυμοί,<sup>10</sup> ἐριθίαι,<sup>11</sup> διχοστασίαι,  
αἱρέσεις,<sup>13</sup> φθόνοι,<sup>14</sup> φόνος,<sup>15</sup> μέθαι,<sup>16</sup> κῶμοι,<sup>17</sup> καὶ τὰ ὅμοια 21  
τούτοις· ἃ προλέγω<sup>18</sup> ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον,<sup>18</sup> ὅτι οἱ τὰ  
τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.<sup>19</sup> Ὁ 22  
δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη,  
μακροθυμία,<sup>20</sup> χρηστότης,<sup>21</sup> ἀγαθωσύνη,<sup>22</sup> πίστις, πραότης,<sup>23</sup> 23  
ἐγκράτεια·<sup>24</sup> κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. Οἱ δὲ τοῦ 24  
χριστοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασιν<sup>25</sup> καὶ ταῖς  
ἐπιθυμίαις.

Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.<sup>26</sup> Μὴ γινώμεθα 25  
κενόδοξοι,<sup>27</sup> ἀλλήλους προκαλούμενοι,<sup>28</sup> ἀλλήλοις φθονοῦντες.<sup>29</sup>

<sup>1</sup> φανερός, manifest, apparent. <sup>2</sup> μοιχεία, ας, ἡ, adultery. <sup>3</sup> ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. <sup>4</sup> ἀσέλγεια, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. <sup>5</sup> εἰδωλολατρεία, ας, ἡ, worship or service of an image. <sup>6</sup> φαρμακεία, ας, ἡ, sorcery, magic. <sup>7</sup> ἐχθρα, ας, ἡ, enmity, hostility. <sup>8</sup> ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. <sup>9</sup> ζήλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. <sup>10</sup> θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. <sup>11</sup> ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. <sup>12</sup> διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. <sup>13</sup> αἵρεσις, εως, ἡ, choice, faction. <sup>14</sup> φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. <sup>15</sup> φόνος, ου, ὁ, murder, slaughter. <sup>16</sup> μέθη, ης, ἡ, drunkenness. <sup>17</sup> κῶμος, ου, ὁ, excessive feasting, carousing. <sup>18</sup> προλέγω, say beforehand, forewarn. <sup>19</sup> κληρονομέω, inherit, obtain. <sup>20</sup> μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. <sup>21</sup> χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. <sup>22</sup> ἀγαθωσύνη, ης, ἡ, goodness. <sup>23</sup> πραΰτης, mildness, gentleness. <sup>24</sup> ἐγκράτεια, ας, ἡ, mastery, self-control. <sup>25</sup> πάθημα, τος, τό, suffering, passion. <sup>26</sup> στοιχέω, walk orderly, follow. <sup>27</sup> κενόδοξας, vainglorious. <sup>28</sup> προκαλέομαι, provoke, challenge. <sup>29</sup> φθονέω, envy, be jealous.

Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ<sup>1</sup> ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι,<sup>2</sup> **6**  
 ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε<sup>3</sup> τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι  
 πραότητος,<sup>4</sup> σκοπῶν<sup>5</sup> σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. Ἀλλήλων **2**  
 τὰ βάρη<sup>6</sup> βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε<sup>7</sup> τὸν νόμον τοῦ  
 χριστοῦ. Εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι, μηδὲν ὦν, ἐαυτὸν φρεναπατᾷ:<sup>8</sup> **3**  
 τὸ δὲ ἔργον ἐαυτοῦ δοκιμάζετω<sup>9</sup> ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἐαυτὸν  
 μόνον τὸ καύχημα<sup>10</sup> ἔξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. Ἐκαστος γὰρ τὸ **5**  
 ἴδιον φορτίον<sup>11</sup> βαστάσει.

Κοινωνεῖτω<sup>12</sup> δὲ ὁ κατηχούμενος<sup>13</sup> τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι<sup>13</sup> ἐν **6**  
 πᾶσιν ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται:<sup>14</sup> ὁ γὰρ ἐὰν **7**  
 σπείρη ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει.<sup>15</sup> Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν **8**  
 σάρκα ἐαυτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει<sup>15</sup> φθοράν:<sup>16</sup> ὁ δὲ σπείρων εἰς  
 τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει<sup>15</sup> ζωὴν αἰώνιον. Τὸ δὲ **9**  
 καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν:<sup>17</sup> καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν,<sup>15</sup>  
 μὴ ἐκλυόμενοι.<sup>18</sup> Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ **10**  
 ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα<sup>19</sup> δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους<sup>20</sup> τῆς  
 πίστεως.

<sup>1</sup> προλαμβάνω, take beforehand, take before. <sup>2</sup> παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. <sup>3</sup> καταρτίζω, mend, fit. <sup>4</sup> πραΰτης, mildness, gentleness. <sup>5</sup> σκοπέω, look at, contemplate. <sup>6</sup> βάρος, ους, τό, burden, weight. <sup>7</sup> ἀναπληρώω, fill up, fulfill. <sup>8</sup> φρεναπατάω, deceive, deceive the mind. <sup>9</sup> δοκιμάζω, prove, approve. <sup>10</sup> καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. <sup>11</sup> φορτίον, ου, τό, burden, load. <sup>12</sup> κοινωνέω, have a share of, share. <sup>13</sup> κατηγέω, teach by word of mouth. <sup>14</sup> μυκτηρίζω, turn up the nose at, mock. <sup>15</sup> θερίζω, reap, gather. <sup>16</sup> φθορά, ἄς, ἡ, destruction, corruption. <sup>17</sup> ἐκκακέω, am faint, am weary. <sup>18</sup> ἐκλύω, am unstrung, become weak. <sup>19</sup> μάλιστα, especially, most of all. <sup>20</sup> οἰκείος, ου, ὁ, household, members of the household.

Ἵδετε πηλίκους<sup>1</sup> ὑμῖν γράμμασιν<sup>2</sup> ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. Ὅσοι 11  
 θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι<sup>3</sup> ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν<sup>4</sup> ὑμᾶς  
 περιτέμεσθαι,<sup>5</sup> μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ χριστοῦ διώκωνται.  
 Οὐδὲ γὰρ οἱ περιτετμημένοι<sup>5</sup> αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν, ἀλλὰ 13  
 θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι,<sup>5</sup> ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ<sup>6</sup> σαρκὶ  
 καυχῇσωνται. Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ 14  
 σταυρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ: δι' οὗ ἔμοι κόσμος  
 ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ. Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε 15  
 περιτομὴ τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία,<sup>7</sup> ἀλλὰ καινὴ κτίσις.<sup>8</sup> Καὶ 16  
 ὅσοι τῷ κανόνι<sup>9</sup> τούτῳ στοιχήσουσιν,<sup>10</sup> εἰρήνην ἐπ' αὐτούς, καὶ  
 ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ, κόπους<sup>11</sup> μοι μηδεὶς παρεχέτω:<sup>12</sup> ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα 17  
 τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος 18  
 ὑμῶν, ἀδελφοί. Ἀμήν.

<sup>1</sup> πηλίκος, how large, how great. <sup>2</sup> γράμμα, τος, τό, letter, writings. <sup>3</sup> εὐπροσωπέω, make a good showing. <sup>4</sup> ἀναγκάζω, force, compel. <sup>5</sup> περιτέμνω, circumcize, circumcise. <sup>6</sup> ὑμέτερος, your. <sup>7</sup> ἀκροβυστία, ας, ή, uncircumcision, foreskin. <sup>8</sup> κτίσις, εως, ή, creation, creature. <sup>9</sup> κανών, όνος, ό, rule, standard. <sup>10</sup> στοιχέω, walk orderly, follow. <sup>11</sup> κόπος, ου, ό, labor, trouble. <sup>12</sup> παρέχω, offer, afford. <sup>13</sup> στίγμα, τος, τό, mark, brand.